Practica de bibliotecă şi informare bazată pe dovezi

Dr. Octavia-Luciana Madge
Catedra de Ştiinţele Informării şi Documentării,
Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti
E-mail: octavialuciana@yahoo.com

Dr. Octavia-Luciana Madge este lector la Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Litere, Catedra de Ştiinţele Informării şi Documentării. Predă cursuri de managementul cunoaşterii, utilizatorii de informaţii, servicii de referinţe, managementul calităţii în transferul de informaţii. Interesele sale actuale de cercetare sunt generarea cunoaşterii la nivelul organizaţiilor, accesul la informaţie în bibliotecile medicale, comportamentul utilizatorilor în procesul de căutare şi regăsire a informaţiei.

Rezumat

Mişcarea bazată pe dovezi a apărut iniţial în zona medicală, dar a fost preluată în ultimii ani şi de alte domenii, inclusiv de biblioteconomie şi ştiinţa informării. În România această nouă abordare nu este prea cunoscută şi având în vedere acest lucru, articolul prezintă câteva aspecte generale privind practica bazată pe dovezi, modul cum a fost aceasta definită, cadrul conceptual al biblioteconomiei bazate pe dovezi, numele importante care s-au aflat în fruntea mişcării din domeniul nostru, etapele practicii bazate pe dovezi şi importanţa lor.

Cuvinte cheie: practică bazată pe dovezi, biblioteconomie bazată pe dovezi, practică de bibliotecă şi informare bazată pe dovezi, metode de cercetare

Integrarea rezultatelor din cercetare în practica profesională a diverselor domenii a câştigat tot mai mulţi adepţi în ultimii ani. Caracterizată drept una din "poveştile de succes ale anilor 1990" (1), mişcarea bazată pe dovezi are drept concept fundamental ideea că "practica ar trebui să se bazeze pe cercetări actuale, valide şi de încredere" (2), iar unul din obiectivele acestui proces este îmbunătăţirea calităţii serviciilor oferite în domeniul în care este

BDD-A27068 © 2011 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:46 UTC)

practicat. Începuturile sale pot fi identificate în domeniul medical, dar în ultimii ani tot mai multe domenii şi profesii au adoptat metodele sale şi chiar au început să folosească sintagma în denumirea lor.

Preocupări vizând politica şi practica bazată pe dovezi (EBP – Evidence Based Practice), abilităţile şi tehnicile specifice au apărut destul de rapid şi în domeniul biblioteconomiei şi informării, cele mai importante fiind legate de numele bibliotecarului american Jonathan Eldredge, britanicilor Andrew Booth şi Anne Brice şi canadiencelor Denise Koufogiannakis şi Ellen Crumley, toţi aceştia situându-se în fruntea mişcării cunoscute drept biblioteconomie bazată pe dovezi (EBL – Evidence Based Librarianship) a cărei idee fundamentală este ridicarea nivelului privind cercetarea de bibliotecă sau, aşa cum spun A. Booth, A. Brice şi N. Bexon, "creşterea abilităţilor bibliotecarului în citirea, interpretarea şi aplicarea literaturii lor profesionale de cercetare". (3)

Prima conferinţă dedicată biblioteconomiei bazate pe dovezi s-a desfăşurat în 2001 la Sheffield, Regatul Unit şi a reunit bibliotecari interesaţi de cercetarea de bibliotecă veniţi din Canada, Europa, Regatul Unit şi SUA. În 2006 a fost lansată o revistă în acces direct dedicată acestei noi practici, iar cu ocazia conferinţei din 2007 s-a trecut la denumirea de practică de bibliotecă şi informare bazată pe dovezi (EBLIP – Evidence Based Library and Information Practice). De asemenea, au fost organizate o serie de cursuri de dezvoltare profesională continuă şi a fost creat un site web dedicat biblioteconomiei bazate pe dovezi. În ceea ce priveşte sintagmele folosite în prezent în literatura domeniului cel mai frecvent apar practică de bibliotecă şi informare bazată pe dovezi şi practica informării bazată pe dovezi (EBIP – Evidence Based Information Practice). Sintagma din urmă a apărut prima dată într-un editorial din 1995 al lui Margaret Haines, denumirea biblioteconomie bazată pe dovezi a fost introdusă în vocabularul domeniului în 1997 de Jonathan Eldredge, iar în 2003 Andrew Booth propune expresia practica informării bazată pe dovezi.

Până de curând, în domeniul biblioteconomiei şi informării s-au desfăşurat în principal studii descriptive şi studii de caz şi în măsură mai mică analize sistematice, studii controlate randomizate, studii de cohortă, iar dintre specialiştii domeniului cei mai familiarizaţi cu această abordare pentru integrarea cercetării în practică au fost bibliotecarii medicali. Dar foarte rapid şi ceilalţi specialişti ai domeniului au înţeles că această nouă abordare sprijină biblioteconomia şi, aşa cum arată J. Eldredge, "Biblioteconomia bazată pe dovezi oferă un cadru pentru luarea deciziilor care integrează cele mai bune dovezi disponibile". (4) Unii specialişti merg

BDD-A27068 © 2011 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:46 UTC)

chiar mai departe şi afirmă: "Ca o profesie care are abilitatea de a gestiona literatura de cercetare, biblioteconomia este unic plasată pentru a modela principiile practicii bazate pe dovezi, nu doar pentru că ele se aplică la alte discipline pe care noi le servim, ci, de asemenea, pentru că se aplică propriei noastre practici profesionale". (5) S. Grefshein, J. Rankin şi S. Whitmore vorbesc însă de respectarea de către bibliotecari a principiului pe care aceştia îl susţin pentru utilizatorii de bibliotecă şi anume, fundamentarea deciziilor din practica informării pe cele mai bune dovezi posibile. (6)

Modelul practicii bazate pe dovezi este considerat unul de management al informației de către A. Booth (7) care atrage atenția asupra a două aspecte importante, supraîncărcarea informațională şi diseminarea lentă a rezultatelor din cercetare în practica zilnică, şi vorbeşte de asemănări cu managementul informației făcând trimitere la etapele practicii bazate pe dovezi.

Dar cum a fost definită biblioteconomia bazată pe dovezi? Cele mai cunoscute şi folosite definiții sunt cele formulate de J. Eldredge ("Biblioteconomia bazată pe dovezi urmăreşte să îmbunătățească practica de bibliotecă prin utilizarea celor mai bune dovezi disponibile în conjuncție cu o perspectivă pragmatică dezvoltată din experiențe practice din biblioteconomie. Cele mai bune dovezi disponibile pot veni fie din cercetări cantitative fie din cercetări calitative, în funcție de întrebarea pusă, deşi biblioteconomia bazată pe dovezi încurajează utilizarea unor forme mai riguroase în defavoarea formelor mai puțin riguroase de dovezi când se iau decizii."), E. Crumley şi D. Koufogiannakis în 2002 ("un mijloc de a îmbunătăți profesia din biblioteconomie prin punerea întrebărilor, ca şi găsirea, evaluarea critică şi încorporarea dovezilor de cercetare din biblioteconomie (şi alte discipline) în practica zilnică. Implică, de asemenea, încurajarea bibliotecarilor pentru a conduce cercetări calitative şi cantitative de un înalt nivel") şi A. Booth, A. Brice şi N. Bexon în 2004 ("o abordare a practicii informării care promovează colectarea, interpretarea şi integrarea dovezilor valide, importante şi aplicabile, raportat la utilizatori, observate de bibliotecari şi derivate din cercetări. Cele mai bune dovezi disponibile, moderate de nevoile şi preferințele utilizatorilor, sunt aplicate pentru a îmbunătăți calitatea raționamentelor profesionale"). (8)

Au fost identificate câteva etape (9) în cadrul procesului practicii bazate pe dovezi, valabile indiferent de domeniul în care acest model este aplicat. Acestea sunt: definirea problemei sau întrebării, identificarea celor mai bune dovezi care să răspundă la întrebare, evaluarea dovezilor din punct de vedere al validității şi utilității, aplicarea rezultatelor la o populație specifică, evaluarea rezultatului.

BDD-A27068 © 2011 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:46 UTC)

În cadrul procesului practicii bazate pe dovezi cea mai mare importanță o are prima etapă şi anume, întrebările, formularea şi conţinutul acestora. Au fost dezvoltate mai multe modele pentru structurarea întrebării pentru diversele tipuri de nevoi de informare. Foarte cunoscut este modelul PICO (P – Populație; I – Intervenție; C- Comparație; O – Rezultate), iar pentru întrebările din practica de informare cunoscut este modelul SPICE (S – Context – Unde? P – Perspectivă – Pentru cine? I – Intervenție – Ce? C – Comparație – Comparat cu ce? E – Evaluare – Cu ce rezultat?) (10)

Întrebările din domeniul biblioteconomiei sunt considerate de către E. Crumley şi D. Koufogiannakis ca făcând parte din şase posibile zone de practică: Cereri – oferirea de servicii şi resurse care răspund nevoilor utilizatorilor; Educație – găsirea celor mai bune metode pentru a educa utilizatorii; Colecții – construirea unor colecții care să răspundă nevoilor utilizatorilor; Management – managementul oamenilor şi al resurselor din organizație; Accesul şi regăsirea informației – crearea unor sisteme mai bune; Marketing şi promovare – promovarea bibliotecilor către utilizatori şi non-utilizatori. (11)

În cadrul procesului practicii bazate pe dovezi după etapa definirii întrebării urmează luarea deciziei cu privire la tipul cel mai potrivit de metodologie de cercetare şi tipurile de surse de informare care trebuie investigate. Apoi trebuie căutate în literatură cele mai relevante dovezi pe subiectul respectiv. În ceea ce priveşte evaluarea critică, A. Booth atrage atenția asupra a trei factori care trebuie avuți în vedere: validitate, credibilitate şi aplicabilitate. Cât priveşte dovezile, acestea pot diferi de la sector la sector sau chiar în cadrul unui singur sector, de exemplu în cazul bibliotecilor publice pot fi menționați indicatorii de performanță, statisticile; în cazul muzeelor studiile pe bază de chestionare, interviuri, dar şi jurnalele, înregistrările video, dovezile fotografice etc. (12)

J. Eldredge a propus în 2000 un cadru conceptual al biblioteconomiei bazate pe dovezi compus din şapte părți dintre care amintim: biblioteconomia bazată pe dovezi aplică cele mai bune dovezi disponibile dacă se sprijină pe metode de cercetare cantitativă sau calitativă; biblioteconomia bazată pe dovezi încurajează dezvoltarea unor strategii de cercetare tot mai riguroase pentru a sprijini deciziile care influențează practica de bibliotecă; biblioteconomia bazată pe dovezi valorifică cercetarea în toate formele sale diverse şi încurajează comunicarea acesteia; biblioteconomia bazată pe dovezi reprezintă o abordare globală a căutării informației şi dezvoltării cunoaşterii, implicând cercetarea, dar nu se limitează doar la cercetare; biblioteconomia bazată pe dovezi sprijină

BDD-A27068 © 2011 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:46 UTC)

adoptarea de principii şi standarde dezvoltate de comitete de experţi pe baza celor mai bune dovezi disponibile. (13)

Abordarea bazată pe dovezi oferă biblioteconomiei şi ştiinţei informării posibilitatea de a rămâne actuale şi relevante, acest model putând fi considerat una dintre "cele mai semnificative dezvoltări contemporane în practica profesională de bibliotecă". (14)

Este important însă ca bibliotecarii şi specialiştii în informare să integreze acest concept în activitatea lor. R. L. Hunsucker (15) sugerează pe baza unui studiu complex pe care l-a desfăşurat că este prea devreme pentru a spune cu siguranţă dacă practica de bibliotecă şi informare bazată pe dovezi este adecvată şi se bucură de o aplicabilitate universală în domeniul biblioteconomiei şi ştiinţei informării.

Un alt studiu, de data aceasta o analiză exploratorie a modului în care bibliotecarii şi specialiştii în informare experimentează şi concep practica bazată pe dovezi a fost desfăşurat de H. Partridge şi alţii (16) pe bază de interviuri semi-structurate, utilizându-se abordarea fenomenografică. Rezultatele acestui studiu pilot au indicat patru feluri diferite în care practica de bibliotecă şi informare bazată pe dovezi este înţeleasă de practicienii domeniului: nu este relevantă; este învăţare din experienţă; este îmbunătăţire a serviciilor; este parte integrantă a activităţii lor.

În concluzie, trebuie spus că bibliotecarii şi specialiştii în informare deţin un rol important în a stimula şi sprijini profesioniştii diferitelor domenii în practica bazată pe dovezi. Ei au avut o influenţă importantă în dezvoltarea mişcării bazate pe dovezi şi la rândul ei, aceasta le-a adus o perspectivă diferită şi noi provocări în activitatea pe care o desfăşoară. (17) Ei trebuie să valorifice la maximum posibilitatea de a dezvolta abilităţi noi şi să profite de avantajele pe care această abordare dinamică le poate aduce în profesia lor, în special legat de procesul de luare a deciziilor, îmbunătăţirea calităţii practicii profesionale, utilizarea unei game largi de metode de cercetare cantitativă şi calitativă, integrarea perspectivei utilizatorilor, şi trebuie să acţioneze în vederea dezvoltării unei culturi a practicii bazate pe dovezi în biblioteci şi servicii de informare.

Note bibliografice

(1) BOOTH, A.; BRICE, A. Why evidence-based information practice? În: BOOTH, A.; BRICE, A. (Eds.) *Evidence Based Practice for Information Professionals: A Handbook*. London: Facet Publishing, 2004, pp. 12–21.

BDD-A27068 © 2011 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:46 UTC)

(2) BRICE, A.; HILL, A. A Brief History of Evidence Based Practice. În: BOOTH, A.; BRICE, A. (Eds.) *Evidence Based Practice for Information Professionals: A Handbook*. London: Facet Publishing, 2004, pp. 22–30.
(3) BRICE, A.; BOOTH, A.; BEXON, N. Evidence Based Librarianship: A case study in the social sciences. În: *World library and Information Congress: 71st IFLA General Conference and Council. "Libraries – A Voyage of discovery",* August 14th–18th 2005, Oslo, Norway, http://www.ifla.org/IV/ifla71/Programme.htm
(4) ELDREDGE, J. D. Evidence-based librarianship: an overview. În: *Bulletin of the Medical Library Association*, 2000, October, 88 (4), pp. 289–302.
(5) RITCHIE, A. Evidence-based Decision making. În: *Incite Magazine*, December, 1999, http://www.alia.org.au/incite/1999/12/appraisal.html Apud BRICE, A.; BOOTH, A.; BEXON, N. *Op. Cit.*
(6) GREFSHEIM, S.; RANKIN, J.; WHITMORE, S. Making a commitment to EBLIP: the role of library leadership. În: *4th International Evidence Based Library & Information Practice Conference "Transforming the Profession through evidence-based library and information practice"*, 6–11 May 2007, Durham, USA, http://www.eblip4.unc.edu/
(7) BOOTH, A.; BRICE, A. *Op. cit.*
(8) ELDREDGE, J. D. *Op. cit.;* CRUMLEY, E.; HOUFOGIANNAKIS, D. Developing evidence based librarianship: practical steps for implementation. În: *Health Information and Libraries Journal*, Vol. 19, pp. 61–70; BRICE, A.; BOOTH, A.; BEXON, N. *Op. cit.*
(9) BOOTH, A.; BRICE, A. *Op. cit;* BRICE, A.; BOOTH, A.; BEXON, N. *Op. cit.*
(10) BRICE, A.; BOOTH, A.; BEXON, N. *Op. cit.*
(11) CRUMLEY, E.; HOUFOGIANNAKIS, D. *Op. cit.*
(12) BOOTH, A.; BRICE, A. *Op. cit;* BRICE, A.; BOOTH, A.; BEXON, N. *Op. cit.*
(13) ELDREDGE, J. D. *Op. cit.*
(14) BRICE, A.; BOOTH, A.; BEXON, N. *Op. cit.*
(15) HUNSUCKER, R. L. The Theory and practice of evidence-based information work – one world? În: *4th International Evidence Based Library & Information Practice Conference "Transforming the Profession through evidence-based library and information practice"*, 6–11 May 2007, Durham, USA, http://www.eblip4.unc.edu/
(16) PARTRIDGE, H.; THORPE, C.; EDWARDS, S.; HALLAM, G. The practitioner's experience and conception of evidence based library and information practice: an exploratory analysis. În: *4th International Evidence Based Library & Information Practice Conference "Transforming the Profession through evidence-based library and information practice"*, 6–11 May 2007, Durham, USA, http://www.eblip4.unc.edu/
(17) BRICE, A.; HILL, A. *Op. cit.*

Bibliografie

BOOTH, A.; BRICE, A. (Eds.) *Evidence Based Practice for Information Professionals: A Handbook*. London: Facet Publishing, 2004.

BDD-A27068 © 2011 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:46 UTC)

BRICE, A.; BOOTH, A.; BEXON, N. Evidence Based Librarianship: A case study in the social sciences. În: *World library and Information Congress: 71st IFLA General Conference and Council. "Libraries – A Voyage of discovery",* August 14th–18th 2005, Oslo, Norway, http://www.ifla.org/IV/ifla71/Programme.htm

ELDREDGE, J. D. Evidence-based librarianship: an overview. În: *Bulletin of the Medical Library Association*, 2000, October, 88 (4), pp. 289–302.

HUTCHINSON, T. P.; MEIER, A. J. Evidence-Based Anything: Priorities for Librarians. În: *Electronic Journal of Academic and Special Librarianship*, v. 8, no. 2 (Summer 2007), http//southernlibrarianship.icaap.org/content/v08n02/hutchinson_t01.htm

PARTRIDGE, H.; THORPE, C.; EDWARDS, S.; HALLAM, G. The practitioner's experience and conception of evidence based library and information practice: an exploratory analysis. În: *4th International Evidence Based Library & Information Practice Conference "Transforming the Profession through evidence-based library and information practice"*, 6–11 May 2007, Durham, USA, http://www.eblip4.unc.edu/

BDD-A27068 © 2011 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:46 UTC)